

Makroekonomija

PRIKAZ KNJIGE

Đuro Benić
Zagreb: Školska knjiga, 2016, 711 str.

Alka Obadić*

Knjiga *Makroekonomija* sveučilišnog profesora Đure Benića u izdanju Školske knjige predstavlja sintetiziran pristup tematici makroekonomije, od pojmovnog i teorijskog određenja, metodologije istraživanja i analitičkog pristupa do objašnjenja pojedinih pojmoveva, a obogaćena je i brojnim primjerima. Knjigu je Senat Sveučilišta u Dubrovniku prihvatio kao sveučilišni udžbenik.

Treba istaknuti kako se udžbenik temelji na knjizi *Načela makroekonomije* (Školska knjiga, Zagreb, 2015.). Ona je za potrebe udžbenika *Makroekonomija* izmijenjena, proširena i sadržajno drukčije oblikovana. Značajna razlika u sadržaju novog udžbenika je u Dodatku, koji je u knjizi *Načela makroekonomije* sadržavao samo popis literature i odgovore na pitanja za vježbu. U udžbeniku Dodatak sadrži još i rječnik pojmoveva, kazalo slika, kazalo shema, kazalo tablica, kazalo imena i kazalo pojmoveva.

Svako poglavlje udžbenika strukturirano je kao zasebna cjelina, koja završava sažetkom poglavlja, ključnim pojmovima, ključnim jednadžbama, ključnim slikama, detaljno objašnjениm primjerima te pitanjima za vježbu čija rješenja se nalaze na kraju rukopisa. Autor argumentirano i kritički prilazi analiziranoj problematici te na sustavan način pristupa prikazivanju

[•] Alka Obadić, redovita profesorica, Ekonomski fakultet u Zagrebu, e-mail: aobadic@efzg.hr.

svakog pojedinog važnog dijela makroekonomске analize. Posebnu vrijednost knjizi daje navođenje vrlo konkretnih primjera iz svakodnevnog makroekonomskog okruženja (domaćeg i inozemnog) u samom teorijskom dijelu osnovnog teksta, gdje se detaljno opisuje gospodarsko okruženje, ocjena stanja i uzroci trenutnog stanja što zasigurno olakšava shvaćanje ponekad vrlo kompleksnih makroekonomskih modela.

Knjiga se sastoji od dvanaest poglavlja (1. Uvod u makroekonomiju, 2. Tržište dobara, 3. Financijsko tržište, 4. Ravnoteža na tržištima dobara i novca: IS-LM model, 5. Monetarna i fiskalna politika u IS-LM modelu, 6. Tržište rada, 7. Opća ravnoteža u AD-AS modelu, 8. Poslovni ciklusi, 9. Inflacija i Phillipsova krivulja, 10. Mogućnosti makroekonomске politike, 11. Ravnoteža u otvorenom gospodarstvu i učinci makroekonomске politike i 12. Gospodarski rast), nakon čega slijedi Epilog te Dodatak.

U prvom dijelu rada autor objašnjava pojam makroekonomije, makroekonomskog modela, makroekonomske analize i makroekonomskog istraživanja. Objasnjava se razlika između pozitivne i normativne makroekonomске analize te razmimoilaženja u stavovima makroekonomista koja proizlaze iz klasičnog i kejnzijskog pristupa makroekonomiji. U ovom poglavlju detaljno se objašnjavaju računi nacionalnog dohotka te tri načina mjerena ukupne aktivnosti u gospodarstvu – proizvodnim, potrošnim i dohodovnim pristupom. Autor pojmovno određuje najpoznatiju i najčešće korištenu mjeru agregatne ekonomski aktivnosti – bruto domaći proizvod, te objašnjava razliku između nominalnog i realnog BDP-a. U nastavku objašnjava razliku između bruto domaćeg proizvoda i bruto nacionalnog proizvoda te koncept neto ekonomskog blagostanja. Autor također ukazuje na još nekoliko kategorija važnih za razumijevanje ukupne ekonomski aktivnosti – neto domaći proizvod, osobni dohodak, osobni dohodak kućanstva, raspoloživi dohodak te nacionalno bogatstvo. U nastavku ističe kako je važna odrednica bogatstva kućanstva i nacionalnog bogatstva stopa štednje te detaljnije analitički razlučuje odnos između štednje i investicija te objašnjava mjereno agregatne štednje. Na kraju poglavlja autor ukazuje na još tri važne makroekonomski varijable – stopu nezaposlenosti, stopu inflacije i

kamatnu stopu. Poglavlje završava teorijskim i analitičkim objašnjenjem kružnog toka dobara i novčanih dohodaka u dvosektorskom, trosektorskom i četverosektorskom kružnom toku potrošnje i dohotka.

Sljedeće poglavlje, o tržištu dobara, autor započinje određenjem agregatne potražnje uz tri uvriježene pretpostavke: (1) promatra se zatvoreno gospodarstvo, (2) pretpostavlja se da se u gospodarstvu proizvodi jedno dobro koje se može trošiti u osobnoj potrošnji, za investicije i u državnoj potrošnji i (3) pretpostavlja se da potražnja određuje ponudu, što znači da su poduzeća spremna nuditi svaku količinu dobara pri danoj cijeni. U nastavku poglavlja analizira se problematika mjerjenja BDP-a kroz potrošni pristup, kao zbroj potrošnje kućanstva (C), investicija (I), državne potrošnje (G) i salda izvoza i uvoza (X) te se analitički i grafički razmatra svaka od sastavnica. Kako bi čitatelj razumio što određuje iznos investicija, autor razmatra kako poduzeća određuju željenu razinu kapitala te pritom uvodi pojmove očekivanog budućeg graničnog proizvoda kapitala i troška uporabe kapitala te se promatra veza između željene razine kapitala poduzeća i iznosa koji poduzeće investira. U okviru upoznavanja s varijablom državne potrošnje, autor po prvi put uvodi i pojam fiskalne politike (ekspanzivne i restriktivne) o kojoj će se opširnije raspravljati u narednim poglavljima. Vrlo je jasno opisan odnos između povećanja/smanjenja državne potrošnje i nacionalne štednje. Nakon što su detaljno objašnjene sve varijable u zatvorenom makroekonomskom modelu razmatra se ravnoteža na tržištu dobara temeljem jednakosti agregatnog *outputa* i aggregatne potražnje, uvodi se načelo multiplikatora te se analitički i grafički izvodi IS relacija. Osnovni model zatvorenog gospodarstva autor vrlo zorno prikazuje tabično i grafički u vremenskoj dimenziji. Konačno, poglavlje završava uvođenjem očekivanja s obzirom na to da je uloga očekivanja u odlučivanju u središtu pažnje makroekonomista posljednjih nekoliko desetljeća.

Nakon poglavlja o tržištu dobara slijedi poglavlje o finansijskom tržištu. Uvodno autor definira što je novac te definira njegove osnovne funkcije. U nastavku se objašnjavaju različite vrste potražnje za novcem – transakcijska, potražnja zbog neizvjesnosti i potražnja radi špekulacijskih razloga – te glavne makroekonomске varijable koje utječu na potražnju za

novcem (razina cijena, realni dohodak i kamatna stopa). U pojmovnom određenju autor razlikuje brzinu optjecaja novca i potrebnu masu novca. Autor ističe kako u mehanizmu stvaranja novca sudjeluje stanovništvo i poduzeća, središnja banka, poslovne banke i država te tako čine cjelovit sustav. Kreiranjem i smanjivanjem monetarne baze središnja banka utječe na visinu kamatne stope. U nastavku se objašnjava stvaranje novca na finansijskom tržištu koje dovodi do multipliciranog povećanja novca te se izvodi jednadžba novčanog multiplikatora. Autor objašnjava da je, uz pretpostavku da se cjelokupna finansijska imovina može svrstati u novac i nemonetarnu imovinu, finansijsko tržište u ravnoteži ako je ponuda novca jednak potražnji za novcem, a ravnoteža na finansijskom tržištu određuje razinu cijena. Kako bi se stabilizirala gospodarska kretanja, autor naglašava tri najvažnije politike – politiku otvorenog tržišta, politiku diskontne stope i politiku obveznih rezervi. Na kraju poglavlja uvodi se veza očekivanja i finansijskog tržišta. Naime, očekivanja imaju značajnu ulogu i utjecaj na kretanje cijena vrijednosnih papira, a time i na odluke o ulaganju u vrijednosne papire.

Nakon što je u drugom i trećem poglavlju analizirano tržište novca i finansijsko tržište, u četvrtom poglavlju autor razmatra istovremenu ravnotežu na tržištu dobara i finansijskom tržištu čime stvara temelje za analizu učinaka fiskalne i monetarne politike u petom poglavlju. Autor sustavno analizira ravnotežu na tržištu dobara. Analizira model zatvorenog gospodarstva, a zatim da bi razmotrio kakav utjecaj na ravnotežni dohodak imaju monetarna i fiskalna politika, razmatra činitelje koji utječu na pomak IS i LM krivulja. Analiza ravnoteže na tržištu dobara započinje teorijskom analizom uvjeta ravnoteže na tržištu dobara, a zatim se iz uvjeta ravnoteže dvosektorskog polaznog modela grafički izvodi IS krivulja koja pokazuje ovisnost nacionalnog dohotka o kamatnoj stopi. U nastavku se analitički izvodi nagib IS krivulje te se teorijski i grafički analiziraju činitelji (utjecaj povećanja poreza, utjecaj promjene u državnoj potrošnji) koji utječu na pomak IS krivulje te se daje matematički prikaz ravnoteže na tržištu dobara. Analogijom se izvodi ravnoteža na finansijskom tržištu – izvođenje LM krivulje, jednadžbe LM krivulje, određivanje nagiba LM krivulje, činitelji koji utječu na pomak LM krivulje te matematički prikaz

ravnoteže na finansijskom tržištu. Konačno, autor prikazuje istovremenu ravnotežu na tržištu dobara i finansijskom tržištu, prvo analitički, a zatim i grafički te objašnjava i razmatra ravnotežu na tržištu rada, kako bi se ravnoteža sustava kao cjeline razmotrila kroz istovremenu ravnotežu na sva tri tržišta: tržištu dobara, finansijskom tržištu i tržištu rada. Kako bi se što bolje razumjela ravnoteža na tržištu rada, autor najprije iznosi koncept pune zaposlenosti, a zatim prikazuje situaciju u kojoj su sva tri tržišta u ravnoteži tj. situaciju opće ravnoteže. Nadalje, u nastavku se objašnjava opća ravnoteža s fleksibilnim i fiksnim cijenama te pojam neutralnosti novca.

U petom poglavlju ukazuje se na učinke monetarne i fiskalne politike u kratkom roku. U prvom dijelu analiziraju se učinci monetarne politike te se definira ekspanzivna i restriktivna monetarna politika i tri najvažnija instrumenta kojima se može utjecati na promjenu količine novca u optjecaju – politika otvorenog tržišta, politika diskontne stope i politika obveznih rezervi. U nastavku se promatra ukupan učinak monetarne politike kroz učinak likvidnosti i učinak dohotka te se analiziraju posebni slučajevi monetarne politike. Sljedeći važan dio ovog poglavlja analizira fiskalnu politiku kao dio ekonomске politike – politiku državne potrošnje i poreznu politiku – te se razlikuje ekspanzivna i kontraktička fiskalna politika. Autor precizno objašnjava učinak istiskivanja (*crowding out*) te zaključuje kako fiskalna politika ostvaruje u potpunosti multiplikativni učinak kada monetarna politika nema učinka na dohodak, te da je monetarna politika najučinkovitija kada fiskalna politika nema utjecaj na ravnotežni dohodak. Poglavlje završava analizom učinaka različitih kombinacija monetarne i fiskalne politike.

U dosad opisanim poglavljima prepostavlja se kratki rok u kojem se cijena ne mijenja, a poduzeća mogu ponuditi bilo koju količinu proizvoda uz danu cijenu. U šestom poglavlju koje se odnosi na tržište rada, napušta se prepostavka kratkog roka i u analizu se uvodi proces prilagođavanja cijena i nadnica u vremenu i njihov utjecaj na proizvodnju. Situacija time postaje mnogo realnija te se razmatra i utjecaj nekih specifičnih institucija, od zakona o radu do sindikata i kolektivnih ugovora, na tržište rada. Stoga autor

započinje ovo poglavlje razmatranjem mikroekonomskih osnova potražnje i ponude na tržištu rada, a zatim agregatne potražnje i agregatne ponude rada te ravnoteže na tržištu rada. Istiće se kako povećanje bogatstva i očekivane buduće realne plaće dovodi do pomaka krivulje agregatne ponude rada ulijevo, dok povećanje radnog kontingenta stanovništva i povećanje stope udjela stanovništva u radnoj snazi vodi pomaku krivulje agregatne ponude rada udesno. Nadalje, autor pojmovno određuje ravnotežu na tržištu rada, koja se postiže u sjecištu ponude i potražnje za radom te objašnjava tri vrste nezaposlenosti – frikcijsku, strukturnu i cikličku, kao i koncept prirodne stope nezaposlenosti. U središtu objašnjenja nezaposlenosti je neelastičnost plaća, zbog koje plaće sporo reagiraju na ekonomske promjene. U konačnici se teorijski i grafički objašnjava veza između promjene *outputa* i promjene zaposlenosti, odnosno Okunov zakon.

Kako bi se objasnilo zašto i kako se kreću cijene u srednjem i dugom roku, u sedmom se poglavlju analizira opća ravnoteža između agregatne potražnje i agregatne ponude. Autor objašnjava kako su u dugom roku cijene *inputa* i *outputa* fleksibilne, a cijene *inputa* se prilagođavaju promjenama razine cijene *outputa*. AS-AD model daje analitički okvir za sustavan način razmatranja brojnih ekonomskih i neekonomskih varijabli koje određuju ukupan *output* i razinu cijena u gospodarstvu te se u potpunosti razlikuje od mikroekonomskog modela potražnje i ponude. Benić detaljno pristupa temeljnim obilježjima agregatne potražnje te grafički i analitički izvodi krivulju agregatne potražnje. Objašnjava kako promjene u razini cijena imaju za posljedicu kretanje duž AD krivulje, a ukoliko se promijene drugi činitelji koji utječu na agregatnu potražnju, AD krivulja će se pomaknuti udesno ili ulijevo ovisno o promjeni činitelja. Svi pomaci i promjene sustavno se grafički prikazuju. S druge strane, autor izvodi i definira temeljna obilježja krivulje agregatne ponude koja pokazuju koliki će *output* proizvođači ponuditi uz različite cijene *ceteris paribus*. Pri tome se u analizi agregatne ponude razlikuje kratki i dugi rok s obzirom na to da je krivulja agregatne ponude u kratkom roku vodoravna, a tek zatim pozitivnog nagiba te se objašnjavaju različita tumačenja izgleda krivulje agregatne ponude. Analizu AD i AS krivulje autor završava određivanjem makroekonomske ravnoteže u AD-AS modelu te učincima pojedinih mjera ekonomske politike

na ravnotežu. Autor također ističe kako prema kejnjizijanskom tumačenju cijene i plaće nisu fleksibilne već su rigidne, neelastične i ne prilagođavaju se brzo promjenama na tržištima. U dugom roku kad se cijene i plaće u potpunosti prilagode i kejnjizijanska LRAS krivulja je okomita na apscisu pa se ravnoteža postiže na razini potencijalnog *outputa*.

U osmom poglavlju, Benić istražuje i analizira obilježja poslovnih ciklusa i vremensko usklađivanje cikličkog ponašanja nekih makroekonomskih varijabli, izvore neravnomjernosti gospodarskog rasta te na kraju neke od značajnih teorija poslovnih ciklusa. Istimče kako su poslovni ciklusi svojstveni kapitalizmu te se javljaju kada se ekomska aktivnost ubrzava ili usporava, odnosno kad se gospodarstvo udaljava od putanje dugoročnog trenda proizvodnje. Nadalje, autor grafički prikazuje poslovni ciklus, objašnjava ga te navodi tri vrste poslovnih ciklusa. Benić detaljno pristupa teorijama poslovnih ciklusa. Različite teorije poslovnog ciklusa mogu se svrstati u dvije skupine – vanjske (egzogene, eksterne) i unutarnje (endogene, interne) s obzirom na to traže li objašnjenje poslovnih ciklusa izvan ili unutar gospodarskog sustava. Tako se posebno analiziraju monetarne teorije, teorija inovacija, političke teorije poslovnih ciklusa, teorija kumulativnog djelovanja multiplikatora i akceleratora, teorija ravnotežnih poslovnih ciklusa te teorija realnog poslovnog ciklusa nasuprot novim kejnjizijanskim teorijama.

U prvom dijelu devetog poglavlja najprije se razmatra problem inflacije; ona se pojmovno određuje i klasificira, definira se stopa inflacije i njeni mjereni te se navode slučajevi velikih hiperinflacija kroz povijest. Autor ističe kako se hiperinflacije događaju samo pod rijetkim okolnostima potpomognutim nekim vanjskim šokovima. Uzakuje se na ekomske i socijalne učinke inflacije te autor postavlja pitanje makroekonomskog učinka inflacije. Autor ističe kako je inflaciju često pratila visoka proizvodnja i zaposlenost u razdobljima visoke investicijske aktivnosti i otvaranja novih radnih mesta, ali upozorava kako pozitivna povezanost između inflacije i proizvodnje može postojati samo privremeno jer u dugom roku nema trajne veze između proizvodnje i inflacije te suvremena makroekonomска teorija zaključuje da ne postoji nužno vezu između inflacije i razine proizvodnje i zaposlenosti.

Objašnjava kako se većina ekonomista slaže da predvidljiva, stabilna i blaga inflacija vodi većoj proizvodnji i zaposlenosti. Ali i upozorava, da ako dodatno tiskanje novca nema uporište u većoj proizvodnji, to znači da će za isti proizvedeni *output* i njegovu realizaciju u gospodarstvu biti na raspolaganju više novca, što automatski uz *ceteris paribus* uvjete dovodi do viših cijena, odnosno inflacije. U nastavku, autor teorijski i analitički navodi tri skupine teorija inflacije: inflacije potražnje, inflacije ponude i strukturne inflacije. Nadalje se ukazuje na načine suzbijanja inflacije ovisno o različitim uzrocima inflacije. Konačno, u drugom dijelu devetog poglavlja analizira se odnos između inflacije i nezaposlenosti te se podsjeća na pionirske rade Irvinga Fishera i A. Williama Phillipsa koji je utvrdio da su inflacija i nezaposlenost u obrnuto uzajamnom odnosu. Benić definira kratkoročnu i dugoročnu Phillipsovou krivulju, definira NAIRU – stopu nezaposlenosti koja ne ubrzava inflaciju, te pojam koeficijenta žrtve (*sacrifice ratio*). U konačnici, autor zaključuje kako je u suvremenim gospodarstvima sve više prisutan usporedni porast cijena, odnosno inflacija i porast nezaposlenosti – novi problem je "slampflacija" ili pojava stalnog rasta nezaposlenosti uz istodobni porast opće razine cijena – pa prema tome Phillipsova krivulja ima pozitivan nagib, što negira osnovne zaključke originalnog Phillipsova modela.

Deseto poglavlje objašnjava mogućnosti makroekonomskog politikarstva, pri čemu autor prvo ukratko razmatra različite pristupe problemu stabilizacije, zatim opća ograničenja u vođenju makroekonomskog politikarstva, da bi nakon toga razmatrao mogućnosti monetarne i fiskalne politike u svjetlu problematike očekivanja i alternativnih novih uloga u stabiliziranju gospodarskih aktivnosti. U pojmovnom određenju, Benić definira ekonomsku stabilizaciju kao djelovanje koje je usmjereno na postizanje opće gospodarske ravnoteže uz punu zaposlenost bez inflacije. Autor detaljno pristupa različitim pristupima u vođenju ekonomskog politikarstva stabilizacije koji, zbog različitih gledišta s kojih polaze, rezultiraju različitim rješenjima o tome koje instrumente i na koji način upotrebljavati radi postizanja pune zaposlenosti bez inflacije. Tako analizira klasični, kejnzijski i monetaristički pristup, teoriju racionalnih očekivanja te ekonomiku ponude. Također ističe kako je neovisno o razmatranju i analizi različitih

pristupa ekonomskoj stabilizaciji, potrebno ukazati i na neka ograničenja u vođenju makroekonomske politike te analizira četiri opća ograničenja – neizvjesnost, djelotvornost političara, problem vremenskog zaostajanja i ograničenja prema teoriji javnog izbora. U konačnici autor zaključuje kako se fiskalna politika može voditi na jednak način kao i monetarna politika. Dugoročni cilj fiskalne politike jest fiskalna disciplina ili održivi dug, dok u kratkom roku može pomoći u stabiliziranju cikličkih kretanja *outputa*. Kompetentni nositelji fiskalne politike, neovisni i izvan utjecaja političkih pritisaka, dobrom prosudbom mogu dati bolje rezultate nego utvrđena kvantitativna pravila.

U jedanaestom poglavlju Benić objašnjava makroekonomske efekte međunarodne trgovine, bilancu plaćanja i različite sustave deviznih tečajeva koji imaju središnju ulogu u međunarodnoj trgovini. Stoga Benić najprije proširuje početni trosektorski model zatvorenog gospodarstva uvođenjem međunarodne trgovine i daje matematički prikaz ravnotežnog dohotka četverosektorskog modela, odnosno modela otvorenog gospodarstva. Na taj način u makroekonomski model uvodi vanjsku trgovinu (odnosno saldo izvoza i uvoza) te je najprije matematički, a zatim i grafički prikazuje i uspostavlja novi uvjet ravnoteže. Uz realna kretanja dobara i usluga postoji i finansijski aspekt međunarodne razmjene jer se međunarodna, odnosno, vanjska trgovina odvija posredovanjem novca. Upravo se novčani tokovi koji ulaze i izlaze iz pojedine zemlje mijere u bilanci plaćanja te stoga autor u nastavku obrazlaže koji računi čine bilancu plaćanja. Nastavno, analiza kreće u određivanje deviznih tečajeva s obzirom na to da međunarodna trgovina unosi novi element – devizni tečaj. Obrazlaže se teorija deviznih tečajeva na temelju pariteta kupovne moći, definira se aprecijacija i deprecijacija valute, odnosno revalvacija i devalvacija tečaja, fiksni i fluktuirajući devizni tečaj, nominalni i realni devizni tečaj, odnos kamatne stope i deviznih tečajeva te realnog deviznog tečaja i neto izvoza te definira pojam Marshall-Lernerovog uvjeta i J krivulje. Autor proširuje već poznati IS-LM model na model ravnoteže u otvorenom gospodarstvu, odnosno Mundell-Flemingov model. Najprije se grafički izvodi ravnoteža na tržištu dobara u otvorenom gospodarstvu, a zatim se uvjet ravnoteže i analitički izvodi te se prikazuju svi činitelji koji utječu na pomak IS krivulje

otvorenog gospodarstva. Poglavlje završava analizom učinaka fiskalne i monetarne politike u slučaju fleksibilnih i fiksnih deviznih tečajeva u kratkom i dugom roku te argumentima za i protiv fiksnih odnosno fleksibilnih deviznih tečajeva.

Posljednje, dvanaesto poglavlje, bavi se dugim rokom. Autor u prvom dijelu objašnjava gospodarski rast i razvoj, a u drugom dijelu detaljno opisuje modele gospodarskog rasta. Istaže kako je gospodarski rast najvažniji, ali ne i jedini element gospodarskog razvoja i svakako njegovo osnovno obilježje, jer nema gospodarskog razvoja bez gospodarskog rasta. Gospodarski razvoj je širi i složeniji ekonomski i društveni proces od gospodarskog rasta koji predstavlja njegovu kvantitativnu stranu. U ekonomskoj literaturi mogu se naći različite klasifikacije izvora i činitelja gospodarskog rasta, pri čemu autor navodi da gospodarski rast ovisi o četiri glavna činitelja: (1) prirodnim izvorima, (2) kapitalu (kvantiteti i vrsti), (3) tehnologiji i (4) stanovništvu. Ipak, ističe da ukoliko imamo na umu ekonomske činitelje rasta, postoje dvije temeljne skupine izvora gospodarskog rasta, a to su porast radne snage i akumulacija kapitala s jedne strane i tehnološki napredak s druge strane. U nastavku Benić vrlo detaljno teorijski i analitički klasificira modele gospodarskog rasta. Modeli rasta predstavljaju prikaze ekonomske dinamike gospodarskog sustava uglavnom matematički formulirane, a u nastavku poglavlja razmatraju se Harrod-Domarov model, neoklasični model (Solowljev model) i modeli endogenog rasta. Istaže se kako se nove teorije endogenog gospodarskog rasta mogu podijeliti u dvije temeljne skupine ovisno o tome kojoj odrednici gospodarskog rasta se daje veći značaj. U prvoj se skupini teorija polazi od toga da je akumulacija znanja (model istraživanja i razvoja) temeljna odrednica rasta, a u drugoj je skupini teorija kapital, i to u prvom redu ljudski kapital, temeljna odrednica rasta.

Nakon dvanaest sustavno obrađenih poglavlja koja obuhvaćaju sve relevantne pojmove i područja iz širokog poimanja makroekonomije slijedi trinaesto poglavlje – Epilog. U epilogu Benić donosi kratak pregled razvoja makroekonomije, iznosi proturječnosti između kratkog i dugog roka u makroekonomskoj analizi te objašnjava u čemu se danas ekonomisti

slažu, a u čemu se ne slažu. Na kraju epiloga navodi se dvanaest velikih ekonomista, koji su značajno utjecali na razvoj makroekonomije.

Kroz cijeli rad autor argumentirano i kritički prilazi analiziranoj problematici te na sustavan način pristupa prikazivanju svakog pojedinog važnog dijela makroekonomiske analize. Posebnu vrijednost knjizi daje navođenje vrlo konkretnih primjera iz svakodnevnog makroekonomskog okruženja (domaćeg i inozemnog) u samom teorijskom dijelu osnovnog teksta, gdje se detaljno opisuje gospodarsko okruženje, ocjena stanja i uzroci trenutnog stanja što zasigurno olakšava shvaćanje ponekad vrlo kompleksnih makroekonomskih modela.

Svako poglavlje završava sa šest karakterističnih dijelova (sažetak, ključni pojmovi, ključne jednadžbe, ključne sheme/slike, primjeri te pitanja za vježbu) koji su metodički vrlo važni svakom studentu kako bi u konačnici mogao provjeriti je li shvatio cijelo vrlo opsežno poglavlje. Nakon epiloga dolazi vrlo iscrpan popis korištene literature. U dodatku nakon popisa literature nalazi se rječnik svih najvažnijih pojmoveva. Pojmovi su precizno objašnjeni te je svaka definicija pisana na pristupačan i jednostavan način kako bi je mogli shvatiti studenti svih godina studiranja što je poseban doprinos autora. Nakon toga nalazi se vrlo pregledan popis slika, shema, tablica, imena i pojmoveva korištenih u radu. Posebno je interesantno što autor donosi i odgovore na pitanja za vježbu (koji se nalaze na samom kraju) što nije uobičajeno u svim rukopisima ovog tipa, a što će znatno olakšati studentima pripremu i svladavanje ovog vrlo opsežnog gradiva.

Knjiga je namijenjena prvenstveno studentima koji izučavaju predmet Makroekonomija (Makroekonomija 1, Makroekonomija 2) na preddiplomskoj, diplomskoj i poslijediplomskoj razini, ali i drugim čitateljima koji imaju temeljno predznanje iz ekonomije. Iako je rukopis pisan za višu razinu izučavanja makroekonomije, nastojalo se izabrati sredinu između uglavnog literarno-grafičkog pristupa i visokomatematiziranog. Pojedini kompleksni makroekonomski modeli najprije se vrlo jednostavno objašnjavaju da bi se zatim razina analize produbila što će zasigurno olakšati studentima svladavanje gradiva, a i nastavnicima pomoći prilikom

pripremanja i izvođenja nastave. Djelo je pisano na jasan i koncizan način i metodički je u potpunosti prilagođeno predmetu. Autor je pokazao izvrsno poznavanje obradene problematike. Svako poglavlje obogaćeno je primjerima iz realnog svijeta (pri čemu su u najvećem broju poglavlja korišteni primjeri i podaci za Hrvatsku i druge razvijene ekonomije) te svako poglavlje još i završava odabranim primjerima koji obuhvaćaju ključne pojmove i jednadžbe prethodno opisane u poglavlju. Način izlaganja materije, stil, kao i redoslijed poglavlja jasno ukazuju da autor ima veliko pedagoško znanje i iskustvo te je vođen namjerom da čitatelju izloži materiju na što jednostavniji i jasniji način.